

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e (CD)
Verzonden: woensdag 29 mei 2019 15:08
Aan: 10.2.e (CD); 10.2.e (CD); 10.2.e (CD); 10.2.e, 10.2.e (WVL)
Onderwerp: FW: concept duiding einduitspraak PAS
Bijlagen: duiding einduitspraak PAS JWNP 29-5-19.docx
Urgentie: Hoog

Met vriendelijke groet,

mr. 10.2.e
 10.2.e

.....
 Corporate Dienst Rijkswaterstaat
 Bestuurlijk Juridische zaken en vastgoed | Expertise
 Griffioenlaan 2 | 3526 LA Utrecht
 Postbus 2232 | 3500 GE Utrecht

.....
 M 06 – 10.2.e

.....
 10.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@minezk.nl]
Verzonden: woensdag 29 mei 2019 14:57
Aan: 10.2.e - HBJZ; 10.2.e (CD); 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e@odbn.nl
CC: 10.2.e); 10.2.e - BSK; 10.2.e 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e
Onderwerp: concept duiding einduitspraak PAS
Urgentie: Hoog

Beste JWNP+,

Bijgaand de conceptduiding van de einduitspraak PAS en beweiden en bemesten.
 Graag krijgen we per ommegaande jullie reacties.

Hartelijke groet,
 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: vrijdag 31 mei 2019 13:14
Aan: 10.2.e (WVL); 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e, 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL)
CC: 10.2.e (CD)
Onderwerp: FW: eerste juridische duiding PAS einduitspraak
Bijlagen: duiding einduitspraak PAS JWNP 29-5-19 def.pdf

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Voor wie m nog niet had: hierbij de eerste juridische duiding van Juridische Werkgroep N2000-PAS van woensdagmiddag.

Ook een link naar de TK brief van LNV:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z10868&did=2019D22423

10.2.e

Van: 10.2.e) [mailto:10.2.e @minlnv.nl]
Verzonden: woensdag 29 mei 2019 19:23
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e - BSK; 10.2.e @ gelderland.nl; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e (WVL)
CC: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: FW: eerste juridische duiding PAS einduitspraak

Dag allemaal, hierbij de eerste juridische duiding. Deze kan in de nieuwsbrief geplaatst worden en zullen wij gebruiken voor de voorbereiding van het Opdrachtgeversoverleg en BO.

Prettige dag morgen en dank voor al jullie inzet.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 29 mei 2019 19:20
Aan: 10.2.e - HBJZ' <10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e (CD)' <10.2.e @rws.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @ gelderland.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @odbn.nl>; 10.2.e <10.2.e @ gelderland.nl>; 10.2.e) <10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e @minez.nl>; 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e (WVL) <10.2.e @rws.nl>; 10.2.e - BSK <10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e (10.2.e) <10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e , M.A. (10.2.e) <10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e <10.2.e @minez.nl>; 10.2.e <10.2.e @minezk.nl>; 10.2.e <10.2.e @ipo.nl>; 10.2.e) <10.2.e @rvo.nl>; 10.2.e <10.2.e @minez.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @pelsrijcken.nl>; 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: eerste juridische duiding PAS einduitspraak

Beste collega's,

Bijgaand de eerste juridische duiding van de einduitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak over het PAS.

Hartelijke groet,
 10.2.e

10.2.e

Ministerie van EZK en LNV
Afdeling wetgeving en juridische zaken

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag
E-mail: 10.2.e @minezk.nl
Tel. 06 10.2.e / 06 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e - DGB <10.2.e@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 7 juni 2019 15:25
Aan: 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e - BSK
Onderwerp: FW: Verslaglegging CAB 6 juni
Bijlagen: 20190606_verslaglegging CAB.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Ter info

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@rivm.nl]
Verzonden: vrijdag 7 juni 2019 14:23
Aan: 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e.e'; 10.2.e';
 10.2.e@prvlimburg.nl'; 10.2.e@prvlimburg.nl'; 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e - DGB;
 10.2.e (WVL); 10.2.e'; 10.2.e@minez.nl'; 10.2.e@bij12.nl'; 10.2.e
 10.2.e'
CC: 10.2.e'; 10.2.e'; 10.2.e
Onderwerp: Verslaglegging CAB 6 juni

Beste allemaal,

Hierbij het verslag van het CAB overleg van gisteren.
 Reacties, opmerkingen of aanvullingen ontvang ik graag zo spoedig mogelijk (uiterlijk woensdag 12 juni).

De datumprikker voor een extra overleg voor de zomervakantie is inmiddels gestuurd.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
10.2.e

RIVM-MIL-DMO
 Anthonie van Leeuwenhoeklaan 9, Bilthoven
 T: 030-10.2.e / 06-10.2.e | E: 10.2.e@rivm.nl | W: www.aerius.nl
 Woensdag en vrijdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

Bijeenkomst CAB

Bij12 – donderdag 6 juni 2019

Aanwezig:

Voorzitter: 10.2.e

RIVM: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e

Bij12: 10.2.e ; 10.2.e

Provincies: 10.2.e (Utrecht); 10.2.e (Zeeland); 10.2.e (Limburg); 10.2.e (Noord-Holland)

Rijk: 10.2.e (I&W); 10.2.e (LNV); 10.2.e (LNV)

Afwezig: 10.2.e

Besluiten:

- buiten reikwijdte verzoek
- 10.2.e en 10.2.e stellen voorstel op voor 'Calculator 2019'. Hierbij wordt input gevraagd aan verschillende partijen. Specifieke onderdelen worden apart opgepakt:
  - Methodische aanpassingen: 10.2.e (RIVM) met afstemming werkgroep rekenmodellen (oa tot waar rekenen en rekenen dichtbij de bron)
  - Hexagonen grote wateren meenemen?: 10.2.e
  - Voorstel aanpassingen PDF: 10.2.e

Dit voorstel zal ook vrijdag 14 juni worden voorgelegd aan het PMT.

Agendapunten

1. Vaststellen agenda

2. Mededelingen

- 10.2.e vervangt 10.2.e.e vandaag.
- Nieuw CAB-lid: 10.2.e3 (vergunningverlening RUD Noord-Holland Noord)
- 10.2.e : nieuwe functioneel beheerder Monitor
- Nieuw in CAB: AERIUS adviseur 10.2.e3

3. Uitspraak Raad van State en rol/ positie CAB

Het PAS is niet meer, hoe nu verder? Welke aanpassingen zijn er nodig in AERIUS? De prioriteit ligt nu bij een PAS-vrije Calculator. Op basis van welke specificaties kan deze worden gebouwd?

Vanuit het PMT is 10.2.e het eerste aanspraakpunt/ portefeuillehouder voor AERIUS wijzigingen.

4. Monitor ter ondersteuning van besluitvorming

buiten reikwijdte verzoek

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

buiten reikwijdte verzoek

483

5. Calculator 2019

De behoefte aan een PASvrije Calculator was al bekend in het najaar 2018. Toen is de Calculator 2018 NaastPAS beschikbaar gekomen, met daarin de nieuwste emissiefactoren, rekenen tot 0,0049 (afgerond 0,00) en een aanpassing in het rekenen met wegverkeer. De afgelopen tijd is het RIVM bezig geweest met de wens voor een NaastPAS versie 2019. Deze wens zal nav de uitspraak RvS gedeeltelijk wijzigen en uitgebreid worden naar een omgeving die voorgeschreven kan worden in de Regeling Nb.

Calculator 2019 zal de volgende rekenprocessen moeten ondersteunen:

- Saldering tbv vergunningverlening: dit kan door een verschilberekening te maken waarvan de uitkomst negatief moet zijn. De vraag is dan wel: tot *waar* wil je doorrekenen, en op welke rekenpunten (hexagonen)?

- Berekenen van een effect dat daarna passend beoordeeld moet worden (bijvoorbeeld met ADC toets), welk getal zal je dan willen? Wat heb je dan nodig aan achtergronddepositie, is daar een generieke afspraak over te maken, zodat Calculator 2019 dat direct kan meegeven dat iedereen hetzelfde gebruikt? (bijvoorbeeld aangepaste M18 achtergronddata, 'PAS-vrij' gemaakt)

Duidelijk is dat alle keuzes die gemaakt worden voor Calculator 2019 zorgvuldig gedaan moeten worden en goed moeten worden onderbouwd en juridisch gecheckt. Met Calculator 2019 wordt bedoeld: een volledig rekeninstrumentarium, bestaande uit Calculator, Scenario en Connect.

Verschillende keuzes liggen er voor:

- *Achtergronddepositie*: Voorkeur 10.2.e is om géén achtergrond in Calculator beschikbaar te stellen. De achtergrond kan buiten Calculator beschikbaar komen. Deze mening wordt niet gedeeld door de anderen. Voor een passende beoordeling en gelijkheid tussen de verschillende bevoegde gezagen is het van belang dat iedereen dezelfde achtergronddepositie als basis neemt. Het tonen in Calculator is voor de individuele vergunningaanvrager het meest gebruiksvriendelijk. Welke achtergrond dit dan moet zijn moet nader afgestemd worden.
- *Tot waar rekenen?* Er komen twee opties naar voren in discussie:
  - 1) rekenen tot 0,00 (net als in 2018NP), dan is er wel een onderbouwing nodig waarom er tot twee cijfers achter de komma wordt gerekend terwijl het model tot 8 cijfers aankan. -> Vraag voor de werkgroep rekenmodellen, tot waar er 'wetenschappelijk' iets gezegd kan worden en waar het een beleidskeuze wordt
  - 2) rekenen tot de landgrens of tot alle N2000 gebieden waarom gerekend moet worden. Dan is er wel een factsheet nodig met een disclaimer dat dit tijdelijk is totdat er nieuwe inzichten zijn. Het verder rekenen dan 0,05 heeft als bijwerking dat de rekentijd enorm toeneemt. Onderzocht zal moeten worden of de huidige rekencapaciteit nog voldoet en of er significante verschillen in rekentijd zijn tussen rekenen tot 0,0049 of tot 0,00000000.
- *Op welke gebieden? Op welke hexagonen?* Op alle N2000-gebieden (niet alleen PAS-gebieden). De vraag komt op of er ook op de grote wateren gerekend moet worden nav de uitspraak -> vraag wordt uitgezocht door 10.2.e. In elk geval moet er gerekend worden op alle relevante hexagonen. De veegbesluithexagonen zijn hierin meegenomen. In juni komen er nieuwe habitatkaarten, die weer kunnen leiden tot nieuwe veegbesluiten.
Ook niet-relevante hexagonen opnemen? Immers: door veegbesluiten of compensatiegebieden wil je daar ook kunnen rekenen. Deze vragen moeten nog verder worden uitgedacht.
- *Aanpassingen PDF*: alle relatie met OR en PAS moet eruit. Wat moet er worden toegevoegd? Cumulatieve bijdrage, achtergronddepositie? Wens is ook om geen (-) meer op te nemen. PAS bureau maakt een voorstel voor de gewenste aanpassingen van de PDF.
- *Rekenopties tijdelijkheid en afstandsgrenswaarde kunnen verwijderd worden*. 10.2.e heeft nog twijfels bij de verwijdering van de tijdelijkheid als het om meerjaren projecten gaat. Er worden mogelijkheden geopperd om bepaalde zaken buiten Calculator vast te stellen. En de tijdelijkheid toch echt 'uit te zetten' in de aan te bieden Calculator 2019, om verwarring te voorkomen
- *Toetsing OR eruit (kruizen en vinkjes)*: Er wordt wel een wens geuit om ipv aan de OR aan de KDW te toetsen. Bijvoorbeeld door de hexagonen in 3 categorieën weer te geven: geen kdw, bijdragen boven kdw, bijdragen onder kdw. Voor toetsing aan de kdw is ook een achtergronddepositie nodig.

- *Nieuwe emissiefactoren:* De nieuwe factoren voor RAV, wegverkeer, zeescheepvaart en binnenvaart komen in deze versie. Bij RAV moeten de PAS-maatregelen eruit gehaald worden. Hoe om te gaan met toekomstige nieuwe emissiefactoren? De wens is om deze direct te actualiseren. De wijze hoe om te gaan met actualisatie rekeninstrument (andere output!) moet onderdeel zijn van voorstel
- *Wegverkeer rekent zoals in 2018NaastPAS:* alle hexagonen tot 5 km afstand van de bron worden meegenomen. Het toepassingsbereik van SRM2 is 5km, dit wordt niet aangepast.
- *Rekenen op korte afstand van de bron.* Bij start AERIUS is er gekozen om OPS te gebruiken en niet Stacks. In de uitspraak wordt Stacks nu genoemd als beter rekenmodel voor de korte afstand oa door gebouwenmodule en uittreedsnelheid mee te nemen in de berekening. Het inbouwen van deze zaken in OPS ligt al bij de modellengroep, maar zal voor een volledige implementatie de nodige tijd kosten. Hier wordt een stuk voorbereid voor het PMT met verschillende opties en hoe daarmee om te gaan. Dit is een keuze voor de langere termijn en zal niet op korte termijn meegenomen kunnen worden.

Besluit: 10.2.e stelt in samenwerking met 10.2.e een plan op voor Calculator 2019. Input van de verschillende partijen wordt meegenomen.

6. Lopende zaken nog relevant?

- buiten reikwijdte verzoek

7. WVTTK

- buiten reikwijdte verzoek

Er zal een datumprikker uitgestuurd worden voor een CAB overleg over een aantal weken.

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 10 juni 2019 11:26
Aan: 10.2.e 10.2.e (WVL)
CC: 10.2.e (WVL); 10.2.e - BSK; 10.2.e (WVL)
Onderwerp: Terugkoppeling CAB 6 juni + vervolgacties mbt Calculator 2019
Bijlagen: 20190606_verslaglegging CAB.docx; Eerste versie notitie beschikbaarstellen data Aerijs Monitor; planning AERIUS Calculator 2019 - concept 7 juni 2019; RE: Overleg afhechting M18.3 dinsdagmiddag wel/niet door laten gaan?; RE: Verslaglegging CAB 6 juni

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Hoi 10.2.e,

Ik heb donderdag 6 juni namens RWS/WVL deelgenomen aan de CAB (vervanging van 10.2.e). Het overleg richtte zich op de volgende onderwerpen:

- A. Nut en noodzaak van het beschikbaar blijven/komen van de gegevens in de verschillende AERIUS instrumenten, met name AERIUS Monitor.
- B. De gewenste aanpassingen in AERIUS Calculator om te komen tot een versie (2019) die gebruikt kan worden voor projectspecifieke passende beoordelingen.

In het PMT is afgesproken dat IenW (10.2.e) nu de portefeuillehouder is in het PMT voor het AERIUS instrumentarium. Dit betekent dus dat de aansturing van de afgesproken acties ten aanzien van bovenstaande door 10.2.e plaatsvindt. Vanuit mijn opdracht voor DGMO zal ik daar een belangrijke rol in gaan vervullen, met name voor Calculator. Dat doe ik dan samen met WVL (met 10.2.e en jou. Omdat 10.2.e deze maand vrij is en de meeste acties in de komende weken moeten worden uitgevoerd, zal dat dus vooral met jou zijn)

10.2.e heeft vrijdag al een verslag rondgestuurd, en er zijn ook al enkele acties in gang gezet. Ik heb hieronder de belangrijkste punten voor IenW/RWS aangegeven, ook gezien onze coördinerende rol hierbij.

Ad A.

- buiten reikwijdte verzoek

- buiten reikwijdte verzoek

- buiten reikwijdte verzoek

buiten reikwijdte verzoek

- buiten reikwijdte verzoek

Ad B.

- In het CAB is uitgebreid gesproken over de gewenste aanpassingen in Calculator 2019. Hier is natuurlijk al eerder over gesproken, maar nu de snelle beschikbaarheid van deze versie een noodzaak is geworden, ontstaan er meer discussies. Eén van de discussies betreft de wens om een waarde voor de 'achtergronddepositie' in Calculator op te nemen. Mijn voorkeur is om deze niet op te nemen, omdat er nog geen gedeeld beeld is van welke waarden dat moeten zijn. Mijn standpunt stond wat ongenueanceerd in het verslag en daarom heb ik daar nog een aparte mail over rondgestuurd (zie mail 'RE: verslaglegging').
- Er is afgesproken dat ik een plan van aanpak voor PMT opstel waarin de aanpassingen zijn aangegeven en ook de planning. In de planning zal bijvoorbeeld ook rekening worden gehouden met een gebruikersacceptatietest (GAT). Ik heb vrijdag jl een uitwerking gemaakt van de gewenste aanpassingen, zoals besproken in het CAB, en dat aan 10.2.e/RIVM gestuurd met de vraag om hier een planning voor aan te geven (zie bijgevoegde mail). Die krijg ik uiterlijk woensdag. Deze week verwerk ik alles in een plan van aanpak dat ik in concept voorleg aan CAB. Volgende week kan dat dan naar PMT.
- Uit afstemming met LNV juristen blijkt dat de artikelen in de Regeling natuurbescherming die het gebruik van AERIUS Calculator 2016L voorschrijven niet meer van toepassing zijn door de uitspraak van de Raad van State. Dat betekent dat voor Calculator 2019 ook geen aanpassing van de Regeling vereist is. Zodra de versie is vrijgegeven, kan het worden gebruikt. Dit stelt mogelijk wel meer eisen aan de onderbouwing/documentatie van het instrument (ik zal hier aandacht aan geven in plan van aanpak).

Ik zie je waarschijnlijk dinsdagmiddag in Utrecht. Het begint om 13 uur. **Zullen wij dinsdag om 12:15 uur bij BIJ12 al afspreken?** Om even bij te praten en het bovenstaande door te nemen?

Groet! 10.2.e 10.2.e

0610.2.e

Van: 10.2.10.2.e 10.2.e [mailto:10.2.e 10.2.e@rivm.nl]

Verzonden: vrijdag 7 juni 2019 14:23

Aan: 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e.e ; 10.2.e ; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e.e - DGB; 10.2.e (WVL); 10.2.e ; 10.10.2.e @minez.nl; 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e 10.2.e

CC: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e

Onderwerp: Verslaglegging CAB 6 juni

Beste allemaal,

Hierbij het verslag van het CAB overleg van gisteren.

Reacties, opmerkingen of aanvullingen ontvang ik graag zo spoedig mogelijk (uiterlijk woensdag 12 juni).

De datumprikker voor een extra overleg voor de zomervakantie is inmiddels gestuurd.

groet,

10.2.e

RIVM-MIL-DMO

Anthonie van Leeuwenhoeklaan 9, Bilthoven

10.2.e 10.2.e | E: 10.2.e 10.2.e@rivm.nl | W: www.aerius.nl

10.2.e

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e - DGB
Verzonden: vrijdag 7 juni 2019 16:46
Aan: '10.210.2.e 10.2.e'
Onderwerp: planning AERIUS Calculator 2019 - concept 7 juni 2019
Bijlagen: Uitgangspunten AERIUS Calculator 2019 - concept 7 juni 2019.docx

Ha 10.2.e,

Ik heb een overzicht gemaakt van de geïnterpreteerde gewenste aanpassingen van gisteren. Sluit volgens mij goed aan op jouw overzicht in het verslag.

Op detail zal het nog aangescherpt moeten worden, maar dat wil ik volgende week doen als ik een concept plan van aanpak ter afstemming rondstuur naar de CAB leden en andere betrokkenen. Mijn vraag aan jou nu is of je kan aangeven wat de doorlooptijd is van voor de korte termijn versie. Als resultaat zie ik dan een concept eindversie die door RIVM getest is en waarvoor een (mini) GAT kan worden gehouden.

Lukt het je om me dinsdag een planning aan te leveren? Zo niet, wanneer wel?

Je opmerkingen op bijgevoegd stuk zijn natuurlijk ook welkom.

Goed weekend!

10.2.e 10.2.e

0610.2.e

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 3 juni 2019 17:22
Aan: 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL)
Onderwerp: FW: Programma Aanpak Stikstof (PAS): betekenis uitspraak Raad van State voor RWS

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Ter info

Van: Steunpunt Natuur (WVL)
Verzonden: maandag 3 juni 2019 17:20
Aan: Steunpunt Natuur (WVL); 10.2.e (GPO); 10.2.e (ON); 10.2.e (CD); 10.2.e (CIV); 10.2.e (WNN); 10.2.e (CD); 10.2.e (MN); 10.2.e (WVL); 10.2.e (PPO); 10.2.e (ZD); 10.2.e (ON); 10.2.e (WNN); 10.2.e (GPO); 10.2.e (ZN); 10.2.e (WVL); 10.2.e (ZN); 10.2.e (ZD); 10.2.e (WNN); 10.2.e (WVL); 10.2.e (ZN); 10.2.e (NN); 10.2.e (WVL); 10.2.e (MN); 10.2.e (WNN); 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL); 10.2.e (GPO); 10.2.e (PPO); 10.2.e (WVL)
CC: 10.2.e (WVL); 10.2.e @rws.nl; 10.2.e (CD); 10.2.e (ZD); 10.2.e (WNN); 10.2.e (ZD); 10.2.e (ZN); 10.2.e (ON); 10.2.e (GPO); 10.2.e (PPO); 10.2.e (NN); 10.2.e (WVL); 10.2.e (PPO); 10.2.e (MN); 10.2.e (MN); 10.2.e (CD); 10.2.e (CD); 10.2.e (WNN); 10.2.e (CD); 10.2.e (WVL); 10.2.e (ZN)

Onderwerp: Programma Aanpak Stikstof (PAS): betekenis uitspraak Raad van State voor RWS

Beste collega's,

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Afdeling) [een tweetal uitspraken gedaan](#) over het Programma Aanpak Stikstof (PAS), de zgn. PAS-pilotzaken. Eén uitspraak gaat over een 6-tal natuurvergunningen voor veehouderijen. De andere uitspraak gaat over het weiden van vee en het bemesten van landbouwgrond. Beide uitspraken zijn voor RWS relevant.

Via deze weg informeren wij jullie wat deze uitspraak betekent voor IenW/RWS en de projecten in het bijzonder.

Aanleiding

Met deze uitspraak komt de langlopende procedure in de PAS-pilotzaken ten einde en is er duidelijkheid over de juridische houdbaarheid van het PAS. Deze juridische procedure is aangevangen in 2016 naar aanleiding van een aantal beroepen tegen een 6-tal natuurvergunningen voor veehouderijen in Brabant. Daarnaast is er in 2015 beroep ingesteld tegen het besluit van de provincie Gelderland om niet handhavend op te treden tegen het zonder vergunning weiden van vee en het uitrijden van mest door 4 agrarische bedrijven in Gelderland en Limburg. Naar aanleiding van de beroepen tegen deze vergunningen heeft de Afdeling in mei 2017 prejudiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie over het PAS, die afgelopen november door het Hof zijn beantwoord. De Afdeling heeft nu, het arrest van het Hof in acht nemende, een einduitspraak gedaan. Omdat de uitspraak erg omvangrijk is en ingaat op een groot aantal aspecten en onderwerpen, is deze mail beperkt tot de kernboodschap.

Deze uitspraken hebben een verderstrekkende betekenis dan alleen de passende beoordeling van het PAS. De Afdeling stelt met deze uitspraken zijn rechtspraak over de eisen waaraan een passende beoordeling moet voldoen bij, in die zin dat er strengere eisen worden gesteld aan een passende beoordeling. De uitspraak kan derhalve ook gevolgen hebben voor zaken waarin het PAS niet aan de orde is.

Kernpunten uitspraken:

- De Afdeling oordeelt dat de passende beoordeling die aan het PAS ten grondslag ligt, niet voldoet aan de eisen die het Hof daaraan stelt. Dit betekent dat het PAS niet als onderbouwing mocht worden gebruikt voor toestemmingsbesluiten op grond van de Wet natuurbescherming voor activiteiten die

stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden. Voor RWS-projecten betekent dit dat door middel van een projectspecifieke passende beoordeling moet worden aangetoond dat stikstofdepositie de (natuurlijke kenmerken van) Natura 2000-gebieden niet aantast. Wanneer dat niet mogelijk is, dient een zogenaamde ADC-toets te worden uitgevoerd.

- De grens-, drempel- of afstandsgrenswaarden die gebruikt werden voor vrijstelling van de vergunningplicht, waren niet rechtmatig. Het gevolg is dat voor activiteiten die sinds de inwerkingtreding van het PAS (1 juli 2015) zonder toestemming (lees: een vergunning) zijn verricht of gerealiseerd, alsnog een natuurvergunning is vereist. Ingediende PAS-meldingen hebben dus geen betekenis meer.
- Onherroepelijke vergunningen en tracébesluiten die met toepassing van het PAS zijn verleend, blijven in stand.
- De Afdeling geeft in de uitspraak over weiden en bemesten een bredere uitleg aan het begrip 'project'. Voor de vraag of een activiteit een project is, is relevant of de activiteit significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Dit heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld verkeersbesluiten tot verhoging van de maximumsnelheid vergunningplichtig zijn op grond van de Wet natuurbescherming (Wn).

Gevolgen programma

De Afdeling geeft in haar uitspraak aan dat een programma zoals het PAS zich moeilijk laat verenigen met de Habitatrichtlijn, omdat het PAS enerzijds gericht is op het treffen van maatregelen *op termijn* en anderzijds *direct* activiteiten mogelijk maakt. Hoewel het toestaan van activiteiten op basis van een programmatische aanpak niet principieel in strijd is met de Habitatrichtlijn, dient de passende beoordeling van een programma aan dezelfde eisen te voldoen als de passende beoordeling voor een individueel plan of project. Het is de vraag of er naar aanleiding van de uitspraak voldoende perspectief is voor een aangepaste programmatische aanpak die als onderbouwing voor toestemmingsbesluiten kan dienen. De mogelijkheden hiervoor zullen de komende tijd worden verkend.

Gevolgen projecten

- Tracébesluiten en vergunningen die onherroepelijk zijn worden niet aangetast met deze uitspraak. De Tracébesluiten en vergunningen die door de RvS zijn aangehouden i.v.m. beroepen op grond van het PAS zullen worden vernietigd, tenzij alsnog een alternatieve onderbouwing kan worden overgelegd.
- De uitspraak kan leiden tot vertraging en hogere kosten in de planuitwerking van projecten, omdat niet meer kan worden teruggevallen op het PAS, maar een projectspecifieke onderbouwing moet worden opgesteld ten aanzien van de stikstofeffecten op natuur. Het kan gaan om HWN/HVWN projecten met permanente stikstofeffecten door grotere of gewijzigde vervoersintensiteiten, maar ook om kustlijn zorg, HWBP of KRW projecten met alleen tijdelijke effecten in de realisatiefase als gevolg van inzet materieel.
- Voor projecten die tot op heden vrijgesteld waren van de vergunningplicht zal alsnog een vergunning moeten worden aangevraagd.
- De eisen aan een (projectspecifieke) passende beoordeling zijn op een aantal onderdelen aangescherpt. Dit heeft ook gevolgen voor de onderbouwing van andere aspecten dan stikstofdepositie in het kader van Natura 2000 (zoals geluid en waterkwaliteit).

Projectspectifieke onderbouwing

Er zijn bij gebrek aan een geldend PAS systeem in feite 5 mogelijkheden om toestemming te verkrijgen voor een project met stikstofeffecten:

- Uit berekeningen volgt dat vanwege de beperkte emissies en/of grote afstanden tot stikstofgevoelige N2000-gebieden geen toename van de stikstofdepositie wordt berekend;
- Uit een ecologische onderbouwing volgt dat bepaalde tijdelijke toenames op voorhand geen effect hebben op stikstofgevoelige N2000-gebieden. Hiervoor ontwikkelt WVL/CD op dit moment een redeneerlijn;
- Uit een projectspecifieke passende beoordeling volgt dat, al dan niet met inzet van mitigerende maatregelen, geen sprake is van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het N2000-gebied;
- Het salderen met een stoppende activiteit waardoor onder de streep op hectareniveau geen toename op kwetsbare natuur wordt veroorzaakt (extern salderen);
- Wanneer bovenstaande drie opties niet mogelijk zijn, en significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, rest alleen nog een ADC-toets. Met een ADC-toets moet worden aangetoond dat het project een dwingende reden van groot openbaar belang dient, waarvoor geen voor de natuur minder schadelijke alternatieven beschikbaar zijn en waarbij de schade aan de natuur wordt gecompenseerd. Afhankelijk van de dwingende reden moet alvorens toestemming kan worden verleend om advies worden gevraagd bij de Europese Commissie.

Hoe nu verder

Voor een aantal grotere (HWN) projecten wordt op dit moment al gewerkt aan een projectspecifieke onderbouwing op basis van een ADC-toets. Deze werkzaamheden dienen te worden voortgezet. De uitspraak van de Afdeling is echter dusdanig kritisch dat we moeten kijken of de tot op heden gehanteerde uitgangspunten voor de ADC-toets aanscherping behoeven.

Voor de tijdelijke depositietoenames als gevolg van aanlegactiviteiten wordt op dit moment gewerkt aan een generieke ecologische onderbouwing, welke ook wordt afgestemd met de betrokken bevoegde gezagen. Hier zullen jullie binnenkort nader over worden geïnformeerd. Verwachting is wel dat dit niet voor alle projecten voldoende zijn om toestemmingverlening mogelijk te maken en dat hier bijvoorbeeld aanvullende maatregelen nodig zijn (denk bijvoorbeeld inzet van schoner materieel of alternatieve aanrijroutes). Maatwerk zal nodig blijven.

Resumerend

Nog niet alle consequenties voor het programma en de projecten zijn op dit moment 100% scherp. De nadere duiding en invulling zal de komende tijd volgen. Jullie zullen hiervan voor zover relevant op de hoogte worden gehouden.

Vragen over de consequenties van de uitspraak van de Raad van State voor de projecten kunnen worden gericht aan het Milieuportaal via steunpunt-natuur@rws.nl

Met vriendelijke groet namens WVL,

Milieuportaal / Steunpunt Milieu

.....
Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Afdeling Geluid, Lucht en Natuur

Bezoekadres: Lange Kleiweg 34 | 2288 GK Rijswijk | 6e verdieping

Postadres: Postbus 2232 | 3500 GE Utrecht

.....
T 088 10.2.e

geluid@rws.nl | lucht@rws.nl | steunpunt-natuur@rws.nl

www.rijkswaterstaat.nl

.....
Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

.....
Het steunpunt is aanwezig op maandag, dinsdag en donderdag.

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e <10.2.e @bij12.nl>
Verzonden: dinsdag 18 juni 2019 12:06
Aan: 10.2.e - DGB
CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.210.2.e; 10.210.2.e 10.2.e; 10.2.e;
 10.2.e 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e;
 10.2.e; 10.2.e (WVL); 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e;
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e (WVL) 10.2.e
 ; 10.2.e; 10.2.e
Onderwerp: Re: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept
Bijlagen: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept 14 juni 2019
 _opmerkingen_PAS-bureau_v1.docx
Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Beste 10.2.e ,

dank voor het uitgewerkte voorstel. Hierbij ontvang je de reactie van het PAS-bureau. De details staan in het document.

buiten reikwijdte verzoek

met vriendelijke groet,

10.2.e

BIJ12

10.2.e

06 10.2.e

On 18 Jun 2019, at 11:17, 10.2.e <10.2.e @zeeland.nl> wrote:

Tussen alle uitvragen en deadlines door in de bijlage mijn reactie, ik heb dat in aanvulling gedaan op het document met 10.2.e zijn reactie.

Met vriendelijke groet,

10.2.e | 10.2.e

T. +31 10.2.e | M. +31 6 10.2.e | E. 10.2.e @zeeland.nl

<image001.png>

Provinciehuis | Abdij 6, 4331 BK Middelburg | +31 118 631011

Postbus 6001, 4330 LA Middelburg | www.zeeland.nl | [@provzeeland](https://twitter.com/provzeeland) | facebook.com/provinciezeeland
instagram.com/provinciezeeland | dataportaal.zeeland.nl

Van: 10.2.e <10.2.e @provincie-utrecht.nl>

Verzonden: maandag 17 juni 2019 13:14

Aan: 10.2.e <10.2.e @prvlimburg.nl>; 10.2.e , 10.2.e
<10.10.2.e @minez.nl>; 10.2.e - DGB' <10.2.e 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e 10.2.e
10.2.e' <10.2.e 10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e 10.2.e
<10.2.e @tauw.com>; 10.2.e <10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e
<10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e <10.2.e @zeeland.nl>; 10.2.e
<10.2.e @prvlimburg.nl>; 10.2.e 10.2.e ' <10.2.e @rudnhn.nl>;
10.2.e (WVL) <10.2.e @rws.nl>; 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>;
10.2.e @bij12.nl' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e , 10.2.e
<10.2.e @prvlimburg.nl>

cc: 10.2.e <10.2.e @pzh.nl>; 10.2.e <10.2.e @rivm.nl>;
10.2.e <10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e 10.2.e (WVL) <10.2.e 10.2.e @rws.nl>

Onderwerp: RE: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept

Beste allen,

Mijn opmerkingen in het stuk zelf geplaatst.

Met vriendelijke groet,

10.2.e,

10.2.e

Provincie Utrecht

Archimedeslaan 6 | Postbus 80300 | 3508 TH Utrecht

Telefoon 06 10.2.e

www.provincie-utrecht.nl

Van: 10.2.e <10.2.e @prvlimburg.nl>

Verzonden: maandag 17 juni 2019 11:14

Aan: 10.2.e , 10.2.e ' <10.10.2.e @minez.nl>; 10.2.e - DGB'
<10.2.e 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.10.2.e 10.2.e' <10.2.e 10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e
<10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e 10.2.e ' <10.2.e @tauw.com>; 10.2.e
<10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e
<10.2.e @provincie-utrecht.nl>; 10.2.e ' <10.2.e @zeeland.nl>; 10.2.e
<10.2.e @prvlimburg.nl>; 10.2.e 10.2.e ' <10.2.e @rudnhn.nl>;
10.2.e (WVL) <10.2.e @rws.nl>; 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>;
10.2.e @bij12.nl' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e , 10.2.e
<10.2.e @prvlimburg.nl>

cc: 10.2.e <10.2.e @pzh.nl>; 10.2.e <10.2.e @rivm.nl>;
10.2.e <10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e 10.2.e (WVL) <10.2.e 10.2.e @rws.nl>

Onderwerp: RE: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept

Beste 10.2.e ,

Hierbij een reactie.

buiten reikwijdte verzoek

Groet,

Van: 10.2.e , 10.2.e [mailto:10.10.2.e @minez.nl]

Verzonden: maandag 17 juni 2019 9:55

Aan: 10.2.e - DGB'; 10.2.10.2.e 10.2.e'; 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e
10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e

van 10.2.e'; 10.2.e (WVL); 10.2.e; 10.2.e @bij12.nl';
10.2.e, 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept
Hallo 10.2.e,
Hierbij een paar opmerkingen, vragen en antwoorden.
buiten reikwijdte verzoek

Groeten,

10.10.2.e

Van: 10.2.e - DGB <10.2.e 10.2.e @minienw.nl>

Verzonden: vrijdag 14 juni 2019 15:38

Aan: 10.2.10.2.e 10.2.e' <10.2.e 10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e' <10.2.e @bij12.nl>;
10.2.e 10.2.e' <10.2.e @tauw.com>; 10.2.e' <10.2.e @rivm.nl>;
10.2.e' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e' <10.2.e @provincie-
utrecht.nl>; 10.2.e' <10.2.e @zeeland.nl>; 10.2.e @prvlimburg.nl'
<10.2.e @prvlimburg.nl>; 10.2.e @prvlimburg.nl' <10.2.e @prvlimburg.nl>;
10.2.e' 10.2.e' <10.2.e @rudn.nl>; 10.2.e (WVL)
<10.2.e @rws.nl>; 10.2.e' <10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e, 10.2.e
<10.10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @bij12.nl' <10.2.e @bij12.nl>; 10.2.e
10.2.e' <10.2.e @prvlimburg.nl>

cc: 10.2.e' <10.2.e @pzh.nl>; 10.2.e' <10.2.e @rivm.nl>;
10.2.e' <10.2.e @rivm.nl>; 10.2.e 10.2.e (WVL) <10.2.e 10.2.e @rws.nl>

Onderwerp: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept

Beste leden van de CAB,

We hebben in de CAB van vorige week donderdag 6 juni uitgebreid gesproken over de vereiste en gewenste aanpassingen in AERIUS Calculator 2019.1 (zie ook het verslag van 10.2.e). De afgelopen week heb ik met 10.2.e de aanpassingen meer in detail doorgesproken. Het resultaat is verwerkt in bijgevoegde concept plan van aanpak, waarin ook de planning voor het doorvoeren van de aanpassingen is aangegeven. Bij het doorspreken van de aanpassingen kwam een aantal vragen/discussiepunten naar voren. Deze heb ik ook aangegeven in bijgevoegde plan van aanpak met daarbij ook enkele concrete vragen aan jullie (CAB leden).

Eén van de discussiepunten betreft de toe te voegen achtergronddeposities in Calculator. In het CAB (en ook in de reactie op het verslag) is aangegeven dat veel behoefte is aan opnemen van waarden in deze Calculator versie. In het plan van aanpak zijn nu enkele opties aangegeven om binnen de planning toch een (juridisch) bruikbare waarde op te kunnen nemen.

Ik wil jullie vragen om uiterlijk **dinsdagochtend 18 juni** te reageren op dit plan van aanpak, en dus met name de vraagpunten in de tekst (geel gemarkeerd).

Dan kan ik dat verwerken in een versie die ik bij voorkeur dinsdagmiddag al ter informatie aan PMT kan sturen. Het gaat dus 'ter informatie' naar PMT (er is vanuit Taskforce/PMT al eerder ingestemd met opdrachtverlening aan RIVM voor deze ontwikkeling).

Omdat opdracht al is verleend, kan RIVM ook verder werken aan de ontwikkeling van deze versie (in ieder geval voor die onderdelen waarover geen discussie is).

Dank vast voor jullie reactie en een goed weekend!

10.2.e 10.2.e
0610.2.e

Van: 10.2.10.2.e 10.2.e [mailto:10.2.e 10.2.e@rivm.nl]

Verzonden: vrijdag 7 juni 2019 14:23

Aan: 10.2.e; 10.2.e 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e
10.2.e; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e
(10.2.e) - DGB; 10.2.e (WVL); 10.2.e; 10.2.e @minez.nl;
10.2.e @bij12.nl; 10.2.e 10.2.e

CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e

Onderwerp: Verslaglegging CAB 6 juni

Beste allemaal,

Hierbij het verslag van het CAB overleg van gisteren.

Reacties, opmerkingen of aanvullingen ontvang ik graag zo spoedig mogelijk (uiterlijk woensdag 12 juni).

De datumprikker voor een extra overleg voor de zomervakantie is inmiddels gestuurd.

10.2.e 10.2.e groet,

10.2.e

RIVM-MIL-DMO

Anthony

10.2.e 10.2.e | E: 10.2.10.2.e@rivm.nl | W: www.aerius.nl

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en Committed to health and sustainability

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit e-mailbericht en de informatie verzonden met dit e-mailbericht is vertrouwelijk en uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n). Dit bericht kan informatie bevatten waarop intellectuele eigendomsrechten rusten of die vertrouwelijk is of om andere redenen rechtens beschermd is.

Kennisname en gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde (n) is verboden.

Indien u deze email abusievelijk hebt ontvangen, brengt u ons dan op de hoogte waarbij u gevraagd zal worden het originele bericht te vernietigen.

“De informatie verzonden met dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde is verboden. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is niet toegestaan.

Het is mogelijk dat tijdens het transport van dit bericht fouten zijn ontstaan zodat het bericht onjuist is overgekomen. Hiervoor kunnen wij geen aansprakelijkheid erkennen. Uitsluitend het door de bevoegde persoon dan wel het bevoegde bestuursorgaan ondertekende papieren document is bindend. Wij adviseren u om bij twijfel over de juistheid of volledigheid contact met ons op te nemen”.

<Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept 14 juni 2019 opm MB_WHA.docx>

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e 10.2.e <10.2.e@rudnhn.nl>
Verzonden: dinsdag 18 juni 2019 11:35
Aan: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e 10.2.e 10.2.e; 10.2.e;
 (10.2.e) - DGB; 10.2.10.2.e; 10.2.e; 10.2.e 10.2.e;
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e (WVL); 10.2.e
 MSc (10.2.e); 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e; 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept
Bijlagen: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - concept 14 juni 2019
 opm 10.2.e 10.2.e 10.2.e.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Hallo allemaal,

Bij deze mijn reactie. Ik heb deze verwerkt in het document waar 10.2.e en 10.2.e hun reactie in hebben geplaatst.

Met vriendelijke groet,

10.2.e 0.2.e
 10.2.e

10.2.e

Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord

T 088 – 10.2.e

E 10.2.e @rudnhn.nl

W www.rudnhn.nl

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

= document RWS 12.0

of

De
n

= document RWS 12.0

1

10.2.e

9) een nieuwe versie van Calculator
in zo snel mogelijk beschikking te

maar niet alle (mogelijk) gewenste
de geïnventariseerde ideeën over
uitwerkingen vereist zijn, en dat is
elijk onderscheid gemaakt tussen de
sie en de keuzes/aanpassingen die
lde aanpassingen wel/niet worden

te wachten op de resultaten van deze
g hiervan in Calculator. Dat betekent
en voor projecten en activiteiten. Dat
ten en activiteiten (ook omdat
dan beschikbaar kan komen).

op korte termijn een versie van
en van deze nadere onderzoeken en

n aanpassingen in Calculator 2019 te
nste aanpassingen en verbeteringen.
len aparte afspraken moeten worden

an het plan van aanpak, maar die niet
le van deze vragen geeft het plan van
ntwoord kunnen worden in de
handleidingen voor projectspecifieke

```
e      ; '10.2.e      ' ; '10.2.e
burg.nl'; '10.2.e      10.2.e      ' ; '10.2.e,
      @bij12.nl'; '10.2.e 10.2.e '
```

2.e (WVL)

concept

We hebben in de CAB van vorige week donderdag 6 juni uitgebreid gesproken over de vereiste en gewenste aanpassingen in AERIUS Calculator 2019.1 (zie ook het verslag van 10.2.e). De afgelopen week heb ik met 10.2.e de aanpassingen meer in detail doorgesproken. Het resultaat is verwerkt in bijgevoegde concept plan van aanpak, waarin ook de planning voor het doorvoeren van de aanpassingen is aangegeven.

Bij het doorspreken van de aanpassingen kwam een aantal vragen/discussiepunten naar voren. Deze heb ik ook aangegeven in bijgevoegde plan van aanpak met daarbij ook enkele concrete vragen aan jullie (CAB leden).

Eén van de discussiepunten betreft de toe te voegen achtergronddeposities in Calculator. In het CAB (en ook in de reactie op het verslag) is aangegeven dat veel behoefte is aan opnemen van waarden in deze Calculator versie. In het plan van aanpak zijn nu enkele opties aangegeven om binnen de planning toch een (juridisch) bruikbare waarde op te kunnen nemen.

Ik wil jullie vragen om uiterlijk **dinsdagochtend 18 juni** te reageren op dit plan van aanpak, en dus met name de vraagpunten in de tekst (geel gemarkeerd).

Dan kan ik dat verwerken in een versie die ik bij voorkeur dinsdagmiddag al ter informatie aan PMT kan sturen. Het gaat dus 'ter informatie' naar PMT (er is vanuit Taskforce/PMT al eerder ingestemd met opdrachtverlening aan RIVM voor deze ontwikkeling).

Omdat opdracht al is verleend, kan RIVM ook verder werken aan de ontwikkeling van deze versie (in ieder geval voor die onderdelen waarover geen discussie is).

Dank vast voor jullie reactie en een goed weekend!

10.2.e 10.2.e
0610.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@rivm.nl]

Verzonden: vrijdag 7 juni 2019 14:23

Aan: 10.2.e; 10.2.e 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e @prvlimburg.nl; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e - DGB; 10.2.e (WVL); 10.2.e; 10.2.e @minez.nl; 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e

CC: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e

Onderwerp: Verslaglegging CAB 6 juni

Beste allemaal,

Hierbij het verslag van het CAB overleg van gisteren.

Reacties, opmerkingen of aanvullingen ontvang ik graag zo spoedig mogelijk (uiterlijk woensdag 12 juni).

De datumprikker voor een extra overleg voor de zomervakantie is inmiddels gestuurd.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
10.2.e

RIVM-MIL-DMO

Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, Bilthoven

T: 030 10.2.e / 06 10.2.e | E: 10.2.e@rivm.nl | W: www.aerius.nl
10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

Toelichting uitspraak Raad van State over het PAS

Op 29 mei 2019 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Afdeling) [een tweetal uitspraken gedaan](#) over het Programma Aanpak Stikstof (PAS), de zgn. PAS-pilotzaken. Een uitspraak gaat over een 6-tal natuurvergunningen voor veehouderijen. De andere uitspraak gaat over het weiden van vee en het bemesten van landbouwgrond.

Aanleiding

Met deze uitspraak komt de langlopende procedure in de PAS-pilotzaken ten einde en is er duidelijkheid over de juridische houdbaarheid van het PAS. Deze juridische procedure is aangevangen in 2016 naar aanleiding van een aantal beroepen tegen een 6-tal natuurvergunningen voor veehouderijen in Brabant. Daarnaast is er in 2015 beroep in gesteld tegen het besluit van de provincie Gelderland om niet handhavend op te treden tegen het zonder vergunning weiden van vee en het uitrijden van mest door 4 agrarische bedrijven in Gelderland en Limburg. Na aanleiding van de beroepen tegen deze vergunningen heeft de Afdeling in mei 2017 prejudiciële vragen gesteld aan het Europese Hof van Justitie over het PAS, welke afgelopen november door het Hof zijn beantwoord. De Afdeling heeft nu, het arrest van het Hof in acht nemende, een einduitspraak gedaan. Omdat de uitspraak erg omvangrijk is en ingaat op een groot aantal aspecten en onderwerpen, is deze mail beperkt tot de kernboodschap.

Deze uitspraken hebben een verderstrekkende betekenis dan alleen de passende beoordeling van het PAS. De Afdeling stelt met deze uitspraken zijn rechtspraak over de eisen waaraan een passende beoordeling moet voldoen bij, in die zin dat er strengere eisen worden gesteld aan een passende beoordeling. De uitspraak kan heeft derhalve ook gevolgen hebben voor zaken waarin het PAS niet aan de orde is.

Kernpunten uitspraken

- De Afdeling oordeelt dat de passende beoordeling die aan het PAS ten grondslag ligt niet voldoet aan de eisen die het Hof daaraan stelt. Dit betekent dat het PAS niet als onderbouwing mocht worden gebruikt voor toestemmingsbesluiten op grond van de Wet natuurbescherming voor activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden. Voor projecten betekent dit dat door middel van een projectspecifieke passende beoordeling moet worden aangetoond dat stikstofdepositie de (natuurlijke kenmerken van) Natura 2000-gebieden niet aantast. Wanneer dat niet mogelijk is, dient een zogenaamde ADC-toets te worden uitgevoerd.
- De grens-, drempel- of afstandsgrenswaarden die gebruikt werden voor vrijstelling van de vergunningplicht waren niet rechtmatig. Het gevolg is dat voor activiteiten die sinds de inwerkingtreding van het PAS (1 juli 2015) zonder toestemming (lees: een vergunning) zijn verricht of gerealiseerd, alsnog een natuurvergunning is vereist. Ingediende PAS-meldingen hebben dus geen betekenis meer.
- Onherroepelijke vergunningen en tracébesluiten die met toepassing van het PAS zijn verleend, blijven in stand.
- De Afdeling geeft in de uitspraak over weiden en bemesten een bredere uitleg aan het begrip 'project'. Voor de vraag of een activiteit een project is, is relevant of de activiteit significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Dit heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld verkeersbesluiten tot verhoging van de maximumsnelheid vergunningplichtig zijn op grond van de Wet natuurbescherming (Wn).

Gevolgen programma

De Afdeling geeft in haar uitspraak aan dat een programma zoals het PAS zich moeilijk laat verenigen met de Habitatrichtlijn omdat het PAS enerzijds gericht is op het treffen van maatregelen *op termijn* en anderzijds *direct* activiteiten mogelijk maakt. Hoewel het toestaan van activiteiten op basis van een programmatische aanpak niet principieel in strijd is met de Habitatrichtlijn, dient de passende beoordeling van een programma aan dezelfde eisen te voldoen als de passende beoordeling voor een individueel plan of project. Het is de vraag of er naar aanleiding van de uitspraak voldoende perspectief is voor een aangepaste programmatische aanpak die als onderbouwing voor toestemmingsbesluiten kan dienen. De mogelijkheden hiervoor zullen de komende tijd worden verkend.

Gevolgen projecten

- Vergunningen die onherroepelijk zijn worden niet aangetast met deze uitspraak. De vergunningen die door de RvS zijn aangehouden i.v.m. beroepen op grond van het PAS zullen worden vernietigd, tenzij alsnog een alternatieve onderbouwing kan worden overgelegd.
- De uitspraak kan leiden tot vertraging en hogere kosten in de planuitwerking van projecten, omdat niet meer kan worden teruggevallen op het PAS, maar een projectspecifieke onderbouwing moet worden opgesteld ten aanzien van de stikstofeffecten op natuur. Het kan gaan om projecten met permanente stikstofeffecten door grotere of gewijzigde vervoersintensiteiten, maar ook om kustlijn zorg, HWBP of KRW projecten met alleen tijdelijke effecten in de realisatiefase als gevolg van inzet materieel.
- Voor projecten die tot op heden vrijgesteld waren van de vergunningplicht zal alsnog een vergunning moeten worden aangevraagd.
- De eisen aan een (projectspecifieke) passende beoordeling zijn op een aantal onderdelen aangescherpt. Dit heeft ook gevolgen voor de onderbouwing van andere aspecten dan stikstofdepositie in het kader van Natura 2000 (zoals geluid en waterkwaliteit).

Projectspectifieke onderbouwing

Er zijn bij gebrek aan een geldend PAS systeem in feite 5 mogelijkheden om toestemming te verkrijgen voor een project met stikstofeffecten:

- Uit berekeningen volgt dat vanwege de beperkte emissies en/of grote afstanden tot stikstofgevoelige N2000-gebieden geen toename van de stikstofdepositie wordt berekend;
- Uit een ecologische onderbouwing volgt dat bepaalde tijdelijke toenames op voorhand geen effect hebben op stikstofgevoelige N2000-gebieden. Hiervoor ontwikkelt WV/CD op dit moment een redeneerlijn;
- Uit een projectspectifieke passende beoordeling volgt dat, al dan niet met inzet van mitigerende maatregelen, geen sprake is van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het N2000-gebied;
- Het salderen met een stoppende activiteit waardoor onder de streep op hectareniveau geen toename op kwetsbare natuur wordt veroorzaakt (extern salderen);
- Wanneer bovenstaande drie opties niet mogelijk zijn, en significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, rest alleen nog een ADC-toets. Met een ADC-toets moet worden aangetoond dat het project een dwingende reden van groot openbaar belang dient, waarvoor geen voor de natuur minder schadelijke alternatieven beschikbaar zijn en waarbij de schade aan de natuur wordt gecompenseerd. Afhankelijk van de dwingende reden moet alvorens toestemming kan worden verleend om advies worden gevraagd bij de Europese Commissie.
- De uitspraak van de Afdeling is echter dusdanig kritisch dat we moeten kijken of de tot op heden gehanteerde uitgangspunten voor de ADC-toets aanscherping behoeven.

Resumerend

Nog niet alle consequenties voor het programma en de projecten zijn op dit moment 100% scherp. De nadere duiding en invulling zal de komende tijd volgen.

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e <10.2.e@rivm.nl>
Verzonden: donderdag 11 juli 2019 13:05
Aan: 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e;
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e@minez.nl;
 10.2.e; 10.2.e@prvlimburg.nl; 10.2.e (WVL); 10.2.e;
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e@minInv.nl;
 10.2.e; 10.2.e (WVL); 10.2.e
Onderwerp: Agenda CAB 15 juli
Bijlagen: Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019 - plan van aanpak - eindconcept 18 juni 2019.docx
Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Beste CAB-leden,

Komende maandag van 10:00 tot 12:00 vindt het CAB overleg plaats bij Vergadercentrum Domstad (Koningsbergerstraat 9, 3531 AJ Utrecht). 10.2.e zal dit overleg voorzitten.

Ik stel de volgende twee hoofdonderwerpen voor de agenda voor:

1. Stand van zaken Calculator 2019
2. Wensen Calculator 2019.1 (in deze versie komt de nieuwe OPS beschikbaar waarin de uittreedsnelheid is opgenomen)

Ter voorbereiding stuur ik het plan van aanpak voor de Calculator 2019 mee. Dit plan is al eerder met jullie afgestemd en gedeeld. Hierin zijn in bijlage A de gewenste aanpassingen tbv Calculator 2019 opgenomen in en bijlage B mogelijke aanpassingen tbv van de Calculator 2019.1.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

RIVM-MIL-DMO

Anthonie van Leeuwenhoeklaan 9, Bilthoven

T: 030-10.2.e / 06-10.2.e | E: 10.2.e@rivm.nl | W: www.aerius.nl
 10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

Ontwikkeling AERIUS Calculator 2019

Plan van aanpak – 18 juni 2019

---

1. Inleiding

Uit de uitspraak van de Raad van State volgt dat AERIUS Calculator nog steeds kan worden gebruikt voor het bepalen van de stikstofdepositie door een project of een andere handeling. De momenteel beschikbare versie van AERIUS Calculator (versie 2016L) zal wel op onderdelen moeten worden aangepast en geactualiseerd.

In opdracht van de Taskforce, en met instemming van het PMT, is RIVM gestart met het doorvoeren van de vereiste en gewenste aanpassingen in AERIUS Calculator met als doel om zo snel mogelijk een versie beschikbaar te hebben die in het kader van toestemmingsbesluiten kan worden gebruikt. De wens om zo snel mogelijk een versie beschikbaar te stellen is ook uitgesproken in het bestuurlijk overleg van 4 juni jl.

Uitgangspunt voor dit plan van aanpak is dat uiterlijk in **juli 2019** een nieuwe versie van Calculator beschikbaar moet komen om te voorzien in de bestuurlijke wens om zo snel mogelijk beschikking te hebben over een nieuwe versie van Calculator. Daarbij geldt wel als randvoorwaarde dat deze nieuwe versie van Calculator voldoende (juridisch) robuust is.

Er is geen wijziging vereist van de Regeling natuurbescherming om een aangepaste versie van Calculator te kunnen gebruiken (artikelen waarin Calculator nu is voorgeschreven zijn niet meer van toepassing als gevolg van de Raad van State uitspraak). Dit betekent dat nu ook andere rekenmodellen toegepast kunnen worden. Een snelle beschikbaarheid van Calculator 2019 is mede belangrijk om de status van Calculator als 'het instrument voor depositieberekeningen' te behouden.

Dit plan van aanpak beschrijft:

- de aanpassingen die in Calculator 2019 (versie juli 2019) worden doorgevoerd
- de werkzaamheden
- de planning
- de organisatie van de uitvoering
- de kosten.

2. Aanpassingen in AERIUS Calculator 2019 (versie juli 2019)

In samenspraak met PAS partners is een inventarisatie gemaakt van gewenste aanpassingen in AERIUS Calculator. Op basis daarvan zijn aanpassingen benoemd en uitgewerkt die meegenomen worden in de ontwikkeling van Calculator 2019 (versie juli 2019). De aanpassingen zijn beschreven in bijlage A. Het betreft met name aanpassingen met betrekking tot:

- het verwijderen van PAS-gerelateerde (beleid)uitgangspunten
- het actualiseren van de (emissie)gegevens.

Voor deze aanpassingen geldt dat deze naar verwachting realiseerbaar zijn binnen de planning.

Uit de inventarisatie zijn ook (mogelijk) relevante aanpassingen naar voren gekomen waarover nog nadere afstemming (discussie) en uitwerking (onderzoek) vereist is. Deze zijn toegelicht in bijlage B.

Advies is om parallel aan doorvoeren van de korte termijn aanpassingen in Calculator 2019 (versie juli 2019) te starten met het onderzoeken en uitwerken van de overige gewenste aanpassingen en verbeteringen. Dat valt buiten de scope van dit plan van aanpak en hierover zullen aparte afspraken moeten worden gemaakt.

Uitgangspunt van dit plan van aanpak is dat met het beschikbaar stellen van een versie van Calculator niet wordt gewacht op de resultaten van deze nadere onderzoeken en uitwerkingen, en de eventuele verwerking hiervan in Calculator.

Wachten op de resultaten van het onderzoek en de verwerking in Calculator betekent dat op korte termijn geen Calculator beschikbaar zal zijn voor projecten en activiteiten. Dit brengt een risico met zich mee voor de planning van deze projecten en activiteiten (ook omdat onduidelijk is op welke termijn een nieuwe versie van Calculator dan beschikbaar kan komen).

3. Stappen en planning

1. Bepalen en uitwerken uitgangspunten/eisen voor AERIUS Calculator 2019

Deze stap is al in beginsel afgerond. Het resultaat van deze stap is het overzicht van de aanpassingen in bijlage A.

2. Uitvoering werkzaamheden

De werkzaamheden betreffen het doorvoeren van de aanpassingen in Calculator en het testen van de aangepaste Calculator (systeemtesten).

Ook de gewenste acties om te komen tot een kaart met achtergronddeposities die in Calculator 2019 kan worden opgenomen maken deel uit van de werkzaamheden.

Een deel van de werkzaamheden is al uitgevoerd. De actuele emissiefactoren voor stallen en wegen zijn bijvoorbeeld al verwerkt.

3. Opleveren en beoordelen AERIUS Calculator 2019

Ter beoordeling van de opgeleverde versie van AERIUS Calculator 2019 vindt een GAT plaats.

Mogelijk worden op basis hiervan nog aanpassingen doorgevoerd. Over de precieze invulling van de GAT en wie hierbij wordt betrokken worden nog afspraken gemaakt.

4. Vrijgeven (publiceren) AERIUS Calculator 2019

Uitgangspunt is dat deze versie ook wordt gepubliceerd op www.aerius.nl. Er zal een toelichtende tekst nodig zijn over het toepassingsgebruik van deze versie (op de webpagina met de link naar deze versie).

5. Opstellen documentatie

RIVM stelt documentatie op (handboek, conform de factsheets van AERIUS).

Naast de technische documentatie is naar verwachting ook behoefte aan handreikingen of instructies voor gebruikers (voor gebruik van deze versie van AERIUS bij projectspecifieke passende beoordelingen). Het opstellen van een dergelijke handleiding/instructie valt buiten de scope van dit plan van aanpak. Hierover zullen apart afspraken worden gemaakt. Het ligt voor de hand dat PAS-bureau hiertoe een voorstel maakt.

4. Planning

Weekplanning, op basis van de inschatting van RIVM dat de doorlooptijd van het doorvoeren van de aanpassingen tenminste vier weken duurt, inclusief de systeemtesten.

	17-21 juni	24-28 juni	1-5 juli	8-12 juli	15-19 juli	22-26 juli
1. Bepalen en uitwerken uitgangspunten						
2. Uitvoeren aanpassingen en systeemtesten						
<i>aanleveren voorstel aanpassing pdf (BIJ12)</i>		X				
<i>opleveren kaart achtergronddeposities (RIVM)</i>					X	
3. Opleveren en beoordelen concept versie						
4. Publiceren AERIUS Calculator 2019.1						X
5. Opstellen documentatie						

5. Organisatie

RIVM voert de werkzaamheden uit, in opdracht van PMT.

IenW (10.2.e) is voor dit project aanspreekpunt binnen PMT.

IenW (10.2.e 10.2.e) coördineert de uitvoering van de werkzaamheden.

Projectleider bij RIVM is 10.2.e.e .

De leden van het CAB vormen de begeleidingsgroep. Hoofdtaken van de begeleidingsgroep:

- advisering over de vereiste en gewenste aanpassingen
- beoordelen opgeleverde versie (deelname aan GAT)
- beoordelen documentatie.

6. Kosten

buiten reikwijdte verzoek

Bijlage A. Aanpassingen in Calculator 2019 (versie juli 2019):

- A. Er wordt geen drempel (ondergrens) gehanteerd in de berekening van depositiebijdragen. De bijdragen worden dus berekend tot 0 mol/ha/jaar (en niet tot 0,05 mol/ha/jaar). **buiten reikwijdte verzoek**

Wegen worden doorgerekend met SRM2. De SRM2 implementatie heeft een maximale rekenafstand van 5 km (begrenzing in het model zelf). Ook voor SRM2 geldt dat binnen die maximale rekenafstand geen drempel wordt gehanteerd in de berekening van de depositiebijdrage.

Doorrekenen tot 0 betekent dat ook bij relatief kleine bronnen bijdragen tot in vrijwel heel Nederland worden berekend. Dat kan gevolgen hebben voor de performance van Calculator (wanneer meerdere gebruikers het tegelijk gebruiken). Dit heeft de aandacht van het RIVM.

- B. De PAS-gerelateerde functionaliteiten in AERIUS Calculator wordt verwijderd:
- a. de opties 'afstandsgrenswaarde' en 'tijdelijk project' in de 'rekenconfiguratie'
  - b. kaartlaag 'beschikbare ontwikkelingsruimte' en andere verwijzingen naar de ontwikkelingsruimte.

buiten reikwijdte verzoek

- C. Er wordt gerekend binnen alle Natura 2000-gebieden. **buiten reikwijdte verzoek**

Bijlage B. Mogelijke aanpassingen die nader onderzocht moeten worden

Uit de inventarisatie zijn ook (mogelijk) relevante aanpassingen naar voren gekomen waarover nog nadere afstemming (discussie) en uitwerking (onderzoek) vereist is. Deze zijn hieronder aangegeven. De gewenste nadere afstemming en uitwerking valt buiten de scope van dit plan van aanpak en hierover zullen aparte afspraken moeten worden gemaakt.

- **buiten reikwijdte verzoek**

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e 10.2.e (WVL)
Verzonden: woensdag 17 juli 2019 13:19
Aan: 10.2.e (WVL)
CC: 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL); 10.2.e (CD); 10.2.e (CD); 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Acties tav Agendapunten stuurgroep Stikstof en nieuwsbrief stikstof

Hoi 10.2.e,

Onder deze email mijn bijdrage voor de nieuwsbrief op twee onderwerpen:

- Een toelichting op de nieuwe versie van Calculator
- Een toelichting op de IenW-brede afspraak dat er voor aanvragen en besluiten geen gebruik wordt gemaakt van andere versies dan Calculator 2019.

De inhoud van beide stukken is afgestemd met 10.2.e 10.2.e en 10.2.e.

Groet, 10.2.e

11.1

[Redacted text block]

11.1

[Redacted text block]

- 11.1
- [Redacted text block]

11.1

Tot slot:

- 11.1

11.1

11.1

Van: 10.2.e (WVL)

Verzonden: maandag 15 juli 2019 14:56

Aan: 10.2.e (CD); 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e (BS)

CC: 10.2.e (WVL); 10.2.e (MN); 10.2.e @sweco.nl; 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL)

Onderwerp: RE: Acties tav Agendapunten stuurgroep Stikstof en nieuwsbrief stikstof

Beste 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e,

Onderaan dit bericht staan de acties tbv de nieuwe nieuwsbrief. Uiterlijk 17 juli leveren jullie stukken aan. Gezien mijn vakantie (vanaf 17/7) wil ik jullie vragen de stukken in elk geval naar 10.2.e te sturen. Graag wordt ik in CC meegenomen. Daarnaast heb ik (in blauw) nog een paar kleine aanvullingen voor de eerstvolgende nieuwsbrief:

Nieuwsbrief

In de volgende nieuwsbrief graag aandacht voor:

- Uitgangspunten -> 10.2.e levert input. @10.2.e: wil in de tekst ook aandacht besteden aan kleine deposities en cumulatie? Vooral om te informeren en alvast de verwachtingen te managen (ook kleine deposities potentieel een probleem).
- Aeries: afspraken en verschillen met eerdere versies --> 10.2.e levert input Hierbij ook het besluit over gebruik Calculator 2019 voor vergunningaanvragen en andere toestemmingsbesluiten (incl planning).
- Snelheidsbeleid, verwijzing naar LSV --> 10.2.e kan jij paar zinnen aanleveren?
- Onder kopje Spelregels en contact: graag toevoegen: 1ste-lijn zorg loopt via Regionale contactpersonen (Ecologie) en projectjuristen (juridisch) -> 10.2.e
- Planning wanneer de volgende nieuwsbrief verschijnt + algemene mijlpalen op het stikstofdossier

Spelregels en contact

Gezien de kleine groep medewerkers die momenteel werkzaam is op dit dossier verzoek ik jullie je vragen als volgt te adresseren:

- MIRT projecten: de vragen neerleggen bij uw contactpersoon van PVP. Voor technisch inhoudelijke vragen kunt u terecht bij de **regionale contactpersonen (ecologie)**, de **projectjuristen (juridische vragen)** en **eventueel** WVL/CD (bij voorkeur per email: steunpunt-natuur@rws.nl).
- Eventuele vragen van omgevingspartners over planningen en aanpak van individuele MIRT projecten dienen altijd in overleg met DGMO te worden beantwoord waarbij grosso modo de lijn van de minister zal worden gevolgd: "Eerst nadere analyse nodig. Voor de MIRT najaarsronde meer duidelijkheid". Dit is dus maatwerk.
- Overige zaken: de PAS uitspraak heeft impact op (vergunningaanvragen van) realisatieprojecten, BenO en VenR activiteiten van RWS alsmede een aantal programma's en de invoering van 130. Deze zaken worden centraal opgepakt door WVL/CDR/BS. Vragen bij voorkeur via email adresseren aan steunpunt-natuur@rws.nl.
- Communicatie algemeen: de PAS uitspraak kan leiden tot vragen uit de omgeving. Er dient bij vragen van pers en omgevingspartners altijd te worden doorverwezen naar de afdeling persvoorlichting van uw eigen dienst. Zij zijn bekend met de daartoe gemaakte afspraken rondom de woordvoering op dit dossier (= > DCO/LNV).
- Waar nodig zal er voor adviescapaciteit geprioriteerd gaan worden via de stuurgroep en de coördinerend HID.

Groeten,
10.2.e

Van: 10.2.e (WVL)

Verzonden: vrijdag 12 juli 2019 10:01

Aan: 10.2.e (WVL); 10.2.e (WVL); 10.2.e (CD); 10.2.e (MN); 10.2.e @sweco.nl; 10.2.e (WVL); 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e (BS)

Onderwerp: Acties tav Agendapunten stuurgroep Stikstof en nieuwsbrief stikstof

Ha 10.2.e en anderen,

(zie acties vet) voor 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e

RWS stuurgroep stikstof

Eerstvolgende bijeenkomst is op woensdag 17 juli van 12-13

Deelnemers die nu in agenda staan: 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e

Locatie: divers via skype. 10.2.e en 10.2.e vanuit Utrecht, Westraven H21.29

10.2.e 10.2.e, sluit in Utrecht aan ter ondersteuning (10.2.e moet uit Den Haag komen)

10.2.e: moet de uitnodiging nog verbreed naar de mensen die vermeld stonden in de laatste nieuwsbrief: zie **geel** hieronder?

Deelnemers interne stuurgroep zijn 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, 10.2.e, Projectleider PAS (nog te werven - verantwoordelijk voor activiteiten regieteam PAS), 10.2.e (CD, juridische zaken), 10.2.e (programmabureau verkenningen en planuitwerking) en 10.2.e. 10.2.e is contactpersoon vanuit de regionale directeuren NO. Overleg loopt met PPO en GPO over hun vertegenwoordiging.

10.2.e stuurt agenda rond naar deelnemers, ook naar 10.2.e

10.2.e zorgt dat alle stukken in de '10. Stikstof' map komen

10.2.e en 10.2.e leveren stukken tbv stuurgroep bij 10.2.e en 10.2.e aan (zie verderop in de mail voor details) uiterlijk maandag eind van de dag

Agendapunten voor de RWS stuurgroep Stikstof van aanstaande woensdag 17 juli:

- stand van zaken capaciteit
- stand van zaken projecten
- nieuw nieuwsbericht (zie verderop voor onderwerpen)
- Terug koppelen TF PAS IenW en DG overleg PAS

- 130 stavaza
- Inventarisatie TK uitvraag DGMO

Extra agendapunten nav RWS regieteam stikstof:

- Prioriteren: voorstel PVP mbt volgorde prioritering projecten. Bij afwijkingen hierop voorleggen aan 10.2.e
Graag besluit hierover (ook nog afstemmen met beleid). 10.2.e zorgt voor lijstje. Eerste aandachtspunt is al
suurhoffsbrug
- Bouwstenen kleine tijdelijke deposities incl issue cumulatie.
Ter info, (in potentie) groot probleem. 10.2.e stuurt stuk
- BenO: hoe communiceren mbt huidige lijn hanteren tav vergunningen.
Graag besluit, 10.2.e stuurt stuk.

Nieuwsbrief

In de volgende nieuwsbrief graag aandacht voor:

- Uitgangspunten -> 10.2.e levert input
- Aeries: afspraken en verschillen met eerdere versies --> 10.2.e levert input
- Snelheidsbeleid, verwijzing naar LSV --> 10.2.e kan jij paar zinnen aanleveren?
- Onder kopje Spelregels en contact: graag toevoegen: 1ste-lijnzorg loopt via Regionale contactpersonen
(Ecologie) en projectjuristen (juridisch) -> 10.2.e / 10.2.e

Stukken aanleveren bij 10.2.e en 10.2.e uiterlijk woensdag 17/7

Met vriendelijke groet,
10.2.e

10.2.e

.....
Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Afdeling Geluid, Lucht en Natuur (BNGLN)

Lange Kleiweg 34 | 2288 GK Rijswijk

Postbus 2232 | 3500 GE Utrecht

..... 10.2.e

10.2.e @rws.nl

www.rijkswaterstaat.nl

.....
Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.
.....

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e 10.2.e (WVL)
Verzonden: woensdag 17 juli 2019 11:16
Aan: 10.2.e - DGB
Onderwerp: RE: AERIUS Calculator in nieuwsbrief RWS

Thanks!

Van: 10.2.e - DGB [mailto:10.2.e 10.2.e@minienw.nl]
Verzonden: woensdag 17 juli 2019 11:12
Aan: 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: AERIUS Calculator in nieuwsbrief RWS

Ha 10.2.e ,
 Ik heb een paar suggesties in de tekst aangegeven.
 Groet! 10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e (WVL) [mailto:10.2.e 10.2.e@rws.nl]
Verzonden: woensdag 17 juli 2019 8:12
Aan: 10.2.e - DGB
Onderwerp: FW: AERIUS Calculator in nieuwsbrief RWS

Ha 10.2.e ,

Ik heb nog wat aanpassingen in het bericht doorgevoerd (rode tekst in mijn voorstel). Zou je hier nog eens naar kunnen kijken en lukt het om voor de middag te reageren?

Alvast bedankt en groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: dinsdag 16 juli 2019 13:25
Aan: 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e - DGB
Onderwerp: RE: AERIUS Calculator in nieuwsbrief RWS

Ha 10.2.e ,

Goeie en duidelijke mail, ik heb geen opmerkingen verder

Van: 10.2.e 10.2.e (WVL)
Verzonden: dinsdag 16 juli 2019 7:51
Aan: 10.2.e - DGB; 10.2.e (WVL)
Onderwerp: AERIUS Calculator in nieuwsbrief RWS

Ha 10.2.e en 10.2.e ,

Omdat er veel vragen komen over de beschikbaarstelling van Calculator 2019 en de wijzigingen tov eerdere versies, is het de bedoeling om in de RWS-nieuwsbrief aandacht te besteden aan Calculator 2019. Ter info: Deze RWS-nieuwsbrief wordt gebruikt om de RWS-collega's te centraal informeren over relevante zaken en deze gaat naar de HID'en, naar de projecten (via PVP) en naar de natuurcollega's in de regio (via WVL). Onderstaand heb ik voor twee onderdelen een voorzet gedaan, kunnen jullie kort meekijken? Aandachtspunten zijn dat we eenduidig communiceren als IenW/RWS en dat de kans groot is dat de inhoud ook door de projecten naar adviesbureaus worden gestuurd (m.a.w.: er moet geen info in staan die nog gevoelig is en niet op straat mag liggen).

Als jullie vandaag zouden kunnen reageren zou dat heel fijn zijn.

Alvast bedankt en groet,
10.2.e

11.1
[Redacted text block]

11.1
[Redacted text block]

- 11.1
[Redacted list item]
- [Redacted text block]

11.1
[Redacted text block]

11.1
[Redacted text block]

11.1

11.1

Aanpak Stikstof

Nummer 2 / 1 augustus 2019

[..]

Nieuwe versie AERIUS Calculator komt binnenkort beschikbaar

Uit de uitspraak van de Raad van State volgt dat AERIUS Calculator nog steeds kan worden gebruikt voor het bepalen van de stikstofdepositie door activiteiten en projecten in de situatie zonder het PAS. De op dit moment openbaar beschikbare versie van AERIUS Calculator (versie 2016L) moet hiertoe echter wel op onderdelen worden aangepast en/of moet worden geactualiseerd. RIVM is gestart met het doorvoeren van de vereiste aanpassingen en actualisaties, met als doel om zo snel mogelijk beschikking te hebben over een nieuwe, (juridisch) robuuste versie van Calculator. Het streven is om uiterlijk eind augustus, maar mogelijk eerder een nieuwe versie van Calculator (Calculator 2019) beschikbaar te stellen via aerius.nl. Een exacte datum is op dit moment helaas nog niet te geven, zodra dat bekend is zal daarover worden gecommuniceerd.

De ecologische beoordeling bij besluiten en vergunningaanvragen moet in alle gevallen gebaseerd zijn op de nieuwe versie van AERIUS Calculator (2019).

Dit betekent natuurlijk niet dat er, vooruitlopend op het beschikbaar komen van de nieuwe versie, geen voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden. Zo kunnen gegevens verzameld worden en kan gestart worden met het maken van AERIUS-invoerbestanden.

Toelichting

Voor veel projecten is al eerder eens gerekend met AERIUS Calculator 2016L of 2018NP. Versie 2018NP is de versie die in het najaar van 2018 (achter een inlog) voor enkele projecten beschikbaar is gesteld voor het uitvoeren van berekeningen voor de zogenaamde projectspecifieke alternatieve onderbouwing ('By-PAS'). De belangrijkste wijzigingen voor RWS-projecten als gevolg van het gebruik van AERIUS Calculator 2019 ten opzichte van versies 2016L en 2018NP, zijn onderstaand beknopt beschreven:

- In versie 2019 wordt voor wegverkeer uitgegaan van de emissiefactoren NOx en NH₃ zoals vastgesteld in maart 2019. In 2016L en 2018NP werd voor wegverkeer uitgegaan van de emissiefactoren uit respectievelijk maart 2017 en maart 2018. Emissie en depositie als gevolg van wegverkeer kan hierdoor wijzigen ten opzichte van berekeningen met 2016L en 2018NP.
- In versie 2019 wordt voor de binnen- en zeescheepvaart uitgegaan van geactualiseerde kentallen ten aanzien van emissie en bronkenmerken (deze zijn begin 2019 geactualiseerd en worden eind juli nog gepubliceerd via de website van InfoMil). Emissie en depositie als gevolg van scheepvaart kan hierdoor wijzigen ten opzichte van berekeningen met 2016L en 2018NP.
- In versie 2019 wordt uitgegaan van een nieuwe kartering van relevante habitattypen en leefgebieden. Hierbij is onder andere rekening gehouden met het Veegbesluit. Hierdoor zijn de relevante beoordelingslocaties in meerdere Natura 2000-gebieden gewijzigd. In 2018NP was deze gewijzigde kartering overigens al wel verwerkt.
- In versie 2019 wordt, met uitzondering van voor wegverkeer, gerekend op basis van een nieuwe versie van het onderliggende rekenmodel OPS.

Hierdoor kan sprake zijn van een andere verspreiding van de emissies en daardoor van andere deposities. In 2018NP werd overigens ook al op basis van deze nieuwe OPS-versie gerekend.

- In versie 2019 wordt geen ondergrens meer gehanteerd voor de depositiebijdrage van andere bronnen dan wegverkeer. In 2016L stopte de berekening zodra de bijdrage kleiner was dan 0,05 mol/ha/jr, in de nieuwe versie wordt de bijdrage doorgerekend tot op een groot aantal cijfers achter de komma. Voor wegverkeer (dat doorgerekend wordt op basis van het SRM2-model) worden alle bijdragen tot op 5 km van de wegen doorgerekend (waarbij dus ook geen ondergrens wordt gehanteerd voor de depositiebijdrage: ook bijdragen kleiner dan 0,05 mol/ha/jr binnen 5 km worden getoond). Het gevolg van deze aanpassing is onder meer dat het effectgebied mogelijk groter wordt, dat veel berekeningen langer zullen duren dan bij gebruik van versies 2016L en 2018NP en dat er bij de ecologische onderbouwing ook aandacht moet zijn voor zeer kleine bijdragen op grotere afstand van het project.

De vraag of de depositiebijdragen als gevolg van bijvoorbeeld wegverkeer en scheepvaart hoger of lager worden dan in de bestaande AERIUS-berekening met 2016L of 2018NP, is helaas niet eenvoudig te beantwoorden. Dat is per type voertuig en schip anders en is daarnaast afhankelijk van onder andere de afstand tot de relevante Natura 2000-gebieden.

Tot slot:

- Voor juristen: De Regeling natuurbescherming zal na de zomer worden gewijzigd om AERIUS Calculator wettelijk voor te schrijven bij aanvragen van een vergunning of een ander toestemmingsbesluit.
- Naar aanleiding van de Raad van State uitspraak moet AERIUS Calculator mogelijk op onderdelen worden aangepast. RIVM is hier druk mee bezig, maar de kans bestaat dat AERIUS Calculator 2019 (juli 2019) niet voor alle situaties gebruikt kan worden. Zodra Calculator beschikbaar wordt gesteld volgt hierover meer duidelijkheid, maar zover wij nu kunnen nagaan heeft dit geen invloed op de berekeningen voor RWS-projecten.

Zodra AERIUS Calculator 2019 beschikbaar wordt gesteld, wordt namens alle (voormalige) PAS partners een volledig en meer gedetailleerd overzicht van de uitgangspunten en de wijzigingen ten opzichte van voorgaande versies gepubliceerd. Het verzoek is dan ook om bovenstaand bericht niet te verspreiden naar partijen buiten RWS.

[..]

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e - DGB <10.2.e 10.2.e@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 2 augustus 2019 14:29
Aan: 10.2.e; (10.2.e @provincie-utrecht.nl); 10.2.e @bij12.nl;
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e;
 10.2.e; 10.2.e (WVL); 10.2.e; 10.2.e 10.2.e (WVL);
 10.2.e; 10.2.e 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e - BSK; 10.2.e; 10.2.e
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e
 10.2.e; 10.2.e
Onderwerp: Voortgangsbericht AERIUS Calculator 2019 met bijlage
Bijlagen: 190731 - 03. Toepassingsbereik AERIUS Calculator 2019_20190801.docx
Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

En hierbij de bijlage waarnaar ik verwijs.

Van: 10.2.e - DGB
Verzonden: vrijdag 2 augustus 2019 14:27
Aan: 10.2.e (10.2.e @provincie-utrecht.nl); 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e; 10.2.e
 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e; 10.2.e (WVL); 10.2.e;
 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e; 10.2.e 10.2.e
CC: 10.2.e; 10.2.e - BSK; 10.2.e; 10.2.e 10.2.e; 10.2.e 10.2.e
 Vlieger; 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e 10.2.e; 10.2.e
Onderwerp: Voortgangsbericht AERIUS Calculator 2019

Allen,

Hierbij informeer ik jullie graag over de acties richting de komende release van AERIUS Calculator 2019.

Twee belangrijk punten die deze week speelden waren:

- het toepassingsbereik van AERIUS Calculator 2019
- het oplossen van issues die naar voren waren gekomen in de GAT (gebruikersacceptatietest) van 23 juli.

Toepassingsbereik

- **buiten reikwijdte verzoek**

Oplossen issues uit de GAT

- buiten reikwijdte verzoek**

- de 'overbodige hexagonen' buiten de 5 km van wegen worden niet meer getoond en ook niet opgenomen in de GML.

- buiten reikwijdte verzoek**

Communicatie

•buiten reikwijdte verzoek

Release notes en documentatie/handleidingen

buiten reikwijdte verzoek

Ik ben nu twee weken vrij. 10.2.ee is tot de release op 8 augustus aanspreekpunt voor de coördinatie van de acties rond Calculator 2019.

Dank!

Met vriendelijke groet,

10.2.e 10.2.e

0610.2.e

Van: 10.2.e - DGB

Verzonden: vrijdag 26 juli 2019 15:24

Aan: 10.2.e (10.2.e @provincie-utrecht.nl); 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e (WVL); 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e

CC: 10.2.e ; 10.2.e - BSK; 10.2.e

Onderwerp: Calculator 2019 - releasedatum

Allen,

Ik heb zojuist gesproken met 10.2.e van RIVM. Hij gaf aan dat de hieronder aangegeven aanpassingen naar aanleiding van de issues uit de GAT weliswaar zijn doorgevoerd in Calculator 2019, maar dat de testen helaas nog enkele onbevredigende resultaten laten zien. Er is iets meer tijd nodig om het af te ronden. Dit betekent wel dat release op donderdag 1 augustus niet meer haalbaar is. RIVM streeft nu naar release in de week erna. Zie de bijgevoegde mail van 10.2.e.

Het betreft een technisch issue en heeft verder geen gevolgen voor de lopende actie om in het directeurenoverleg op 31 juli een beslissing te nemen over het toepassingsbereik. Ik hoop de reacties op de stukken die ik woensdag mailde maandag voor 12 uur te ontvangen.

Met vriendelijke groet,

10.2.e 10.2.e

0610.2.e

Van: 10.2.e - DGB

Verzonden: woensdag 24 juli 2019 17:41

Aan: 10.2.e (10.2.e @provincie-utrecht.nl); 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e (WVL); 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e (WVL); 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e

CC: 10.2.e ; 10.2.e - BSK; 10.2.e

Onderwerp: Calculator 2019 - toepassingsbereik en releasenotes + aanpak issues uit GAT

Allen,

Hierbij informeer ik jullie over het volgende:

Aanpak en planning issues GAT

buiten reikwijdte verzoek

- De markers mbt ontwikkelingsruimte kunnen uit de viewer worden gehaald.
- De 'overbodige hexagonen' buiten de 5 km van wegen worden niet meer getoond en ook niet opgenomen in de GML.

buiten reikwijdte verzoek

Releasenotes en toepassingsbereik: graag reactie

Hierbij stuur ik jullie twee notities:

- De laatste versie van de beschrijving van het toepassingsbereik. Deze versie heb ik vanmiddag van RIVM gekregen en hierin heb ik in afstemming met RIVM nog tekstueel enkele punten aangepast.

- Een concept van de release notes bij AERIUS Calculator 2019

Mijn verzoek aan jullie is om deze te bekijken en uiterlijk maandagochtend 29 juli (voor 12 uur) naar mij te reageren. Indien mogelijk al eerder.

De reactie op het toepassingsbereik kan dat worden meegenomen in de beslisnotitie voor het directeurenoverleg van 31 juli.

buiten reikwijdte verzoek

Met vriendelijke groet,

10.2.e 10.2.e

0610.2.e

Van: 10.2.e - DGB

Verzonden: woensdag 24 juli 2019 12:20

Aan: 10.2.e ; 10.2.e - BSK; 10.2.e

CC: 10.2.e (10.2.e @provincie-utrecht.nl); 10.2.e @bij12.nl; 10.2.e ; 10.2.e .
(10.2.e); 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
(WVL)

Onderwerp: Voortgang en planning acties Calculator 2019

Allen,

Hierbij wil ik jullie informeren over de voortgang in acties gericht op de release van Calculator 2019:

Uitkomsten gebruikersacceptatietest (GAT)

Gisteren (23 juli, bij RIVM) is Calculator 2019 getest door vertegenwoordigers van rijk en provincies, met als doel te beoordelen of de afgesproken aanpassingen op de juiste wijze zijn doorgevoerd.

Uit de GAT kwamen drie 'issues' naar voren:

- buiten reikwijdte verzoek

•buiten reikwijdte verzoek

- Voor wegverkeer rekent het rekenmodel niet verder dan 5 km (maximale rekenafstand SRM2). In de GAT bleek echter dat voor een behoorlijk groot gebied voorbij deze 5 km in de viewer ook hexagonen worden getoond waarvoor ogenschijnlijk berekeningen zijn uitgevoerd (ook met markers e.d.). Hiervoor zijn echter geen waarden berekend/bekend. Het is niet gewenst dat deze 'overbodige' hexagonen buiten die 5 km in de viewer worden weergegeven. Roept mogelijk onnodige en ongewenste vragen op over de betrouwbaarheid van het model. Zie bijgevoegde voorbeeld.

buiten reikwijdte verzoek

Afstemming precieze tekst toepassingsbereik + release notes

buiten reikwijdte verzoek

Klaarzetten release AERIUS Calculator 2019

buiten reikwijdte verzoek

Met vriendelijke groet,

10.2.e 10.2.e
0610.2.e

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e - BSK <10.2.e@minienw.nl>
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 14:57
Aan: 10.2.e (WVL); 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: FW: Communicatie AERIUS
Bijlagen: Nieuwsbericht AERIUS Calculator 2019 DEF-10.2.e.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Jullie nog op- en aanmerkingen?
 (En zijn jullie het eens met mijn opmerkingen?)

Gr.
 10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e@rivm.nl>
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 09:52
Aan: 10.2.e ' <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e @bij12.nl' <10.2.e@bij12.nl>;
 10.2.e @bij12.nl' <10.2.e@bij12.nl>; 10.2.e @bij12.nl'
 <10.2.e@bij12.nl>; 10.2.e @bij12.nl' <10.2.e@bij12.nl>;
 10.2.e @ipo.nl' <10.2.e@ipo.nl>; 10.2.e@ipo.nl' <10.2.e@ipo.nl>; 10.2.e - BSK
 <10.2.e@minienw.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e - DCO
 <10.2.e@minienw.nl>; 10.2.e @mindef.nl' <10.2.e@mindef.nl>; 10.2.e
 <10.2.e@rivm.nl>; 10.2.e <10.2.e@minbzk.nl>; 10.2.e@uvw.nl' <10.2.e@uvw.nl>;
 10.2.e @VNG.NL' <10.2.e@VNG.NL>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e
 (10.2.e) <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e
 <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e 10.2.e (WVL) <10.2.e@rws.nl>; 10.2.e
 (10.2.e) <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e
 <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e ' <10.2.e@minaz.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>;
 10.2.e - DCO <10.2.e@minienw.nl>

Onderwerp: Communicatie AERIUS

Beste collega's,

Aanstaande donderdag staat de release van AERIUS Calculator 2019 gepland. Dinsdag en woensdag staat de huidige versie van AERIUS Calculator uit. Dan wordt de nieuwe versie getest. Donderdagochtend is er een GO/NO GO moment voor de release.

Vandaag plaats ik een nieuwbericht op aerius.nl waarin staat dat de huidige versie van AERIUS Calculator dinsdag en woensdag niet te gebruiken is. Donderdagochtend plaats ik een nieuwsbericht als er een GO is voor de release. Deze berichten vind je in de bijlage.

Woensdag in de werkgroep breng ik de laatste stand van zaken. Donderdagochtend laat ik jullie weten of de release doorgaat.

Mochten er nog vragen zijn, dan hoor ik het graag.

Vriendelijke groet,
 10.2.e

.....
 10.2.e

Postbus 1
 3720 BA Bilthoven

T: 030 - 10.2.e
M: 06 - 10.2.e
Afwezig op vrijdag

.....
www.rivm.nl
De zorg voor morgen, begint vandaag.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 15:15
Aan: 10.2.e (WVL); 10.2.e - BSK
Onderwerp: RE: Communicatie AERIUS
Bijlagen: Nieuwsbericht AERIUS Calculator 2019 DEF-10.2.e-Dbo.docx

Hierbij mijn opmerkingen. Verder eens met jouw punten.
 Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 15:10
Aan: 10.2.e - BSK; 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Communicatie AERIUS
 En eens met jouw opmerkingen.

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 15:09
Aan: 10.2.e - BSK; 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Communicatie AERIUS
 Hoi 10.2.e,
 Ik had nog een opmerking, zie de bijlage.
 Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e - BSK [mailto:10.2.e@minienw.nl]
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 14:57
Aan: 10.2.e (WVL); 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: FW: Communicatie AERIUS
 Jullie nog op- en aanmerkingen?
 (En zijn jullie het eens met mijn opmerkingen?)
 Gr.
 10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e@rivm.nl>
Verzonden: maandag 5 augustus 2019 09:52
Aan: 10.2.e '10.2.e@minInv.nl'; 10.2.e@bij12.nl' <10.2.e@bij12.nl>;
 10.2.e@bij12.nl' <10.2.e@bij12.nl>; 10.2.e@bij12.nl'
 <10.2.e@bij12.nl>; 10.2.e@bij12.nl' <10.2.e@bij12.nl>;
 10.2.e@ipo.nl' <10.2.e@ipo.nl>; 10.2.e@ipo.nl' <10.2.e@ipo.nl>; 10.2.e - BSK
 <10.2.e@minienw.nl>; 10.2.e <10.2.e@minInv.nl>; 10.2.e - DCO
 <10.2.e@minienw.nl>; 10.2.e@mindef.nl' <10.2.e@mindef.nl>; 10.2.e
 <10.2.e@rivm.nl>; 10.2.e <10.2.e@minbzk.nl>; 10.2.e@uvw.nl' <10.2.e@uvw.nl>;
 10.2.e@VNG.NL' <10.2.e@VNG.NL>; 10.2.e <10.2.e@minInv.nl>; 10.2.e
 (10.2.e) <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e
 <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e 10.2.e (WVL) <10.2.e@rws.nl>; 10.2.e
 (10.2.e) <10.2.e@minInv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minInv.nl>; 10.2.e
 <10.2.e@minezk.nl>; 10.2.e' <10.2.e@minaz.nl>; 10.2.e <10.2.e@minInv.nl>;
 10.2.e - DCO <10.2.e@minienw.nl>

Onderwerp: Communicatie AERIUS
 Beste collega's,
 Aanstaaende donderdag staat de release van AERIUS Calculator 2019 gepland. Dinsdag en woensdag staat de huidige versie van AERIUS Calculator uit. Dan wordt de nieuwe versie getest.
 Donderdagochtend is er een GO/NO GO moment voor de release.
 Vandaag plaats ik een nieuwbericht op aerius.nl waarin staat dat de huidige versie van AERIUS Calculator dinsdag en woensdag niet te gebruiken is. Donderdagochtend plaats ik een nieuwsbericht als er een GO is voor de release. Deze berichten vind je in de bijlage.
 Woensdag in de werkgroep breng ik de laatste stand van zaken. Donderdagochtend laat ik jullie weten of de release doorgaat.
 Mochten er nog vragen zijn, dan hoor ik het graag.

Vriendelijke groet,

10.2.e

10.2.e

3720 BA Bilthoven

T: 030 - 10.2.e

M: 06 - 10.2.e

10.2.e

www.rivm.nl

De zorg voor morgen, begint vandaag.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

www.rivm.nl De zorg voor morgen begint vandaag

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 2 september 2019 15:19
Aan: 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Spoedvraagje

3km was een arbitraire waarde onder het PAS, die verder niet was onderbouwd. Je zou het ook een pragmatische keuze kunnen noemen. Het gehele HWN netwerk inclusief alle projecten en groei tot aan 2030 met eindbeeld 130 zat in het PAS en in zijn geheel passend beoordeeld. Als je bij een TB het verwijt zou krijgen dat tot 3 km kijken onzorgvuldig zou zijn, dan was het antwoord dan de evt effecten die niet in het TB zat, altijd wel passend zijn beoordeeld in het PAS zelf en dat er dus nooit schade aan natuur kan ontstaan door effecten buiten het TB.

Zonder het PAS gaat die vlieger niet meer op. Daarom hebben we de rekenafstand vergroot naar 5 km, de maximale rekenafstand van het SRM2 model, waarmee stikstofemissies (en deposities) van wegverkeer wordt berekend. Dat is in elk geval wat beter uitlegbaar dan een zelfgekozen grens.

Van: 10.2.e (WVL)
Verzonden: maandag 2 september 2019 13:42
Aan: 10.2.e (WVL)
Onderwerp: Spoedvraagje

Hoi 10.2.e,

Kun je nog per mail aangeven waarom de 3km verhoogd is naar 5km? Had even niet scherp waar dat vandaan komt.

Groet,
10.2.e

10.2.e 10.2.e

Rijkswaterstaat WVL - Afdeling Wegverkeer & Benutten
 Lange Kleiweg 34 | 2288 GK Rijswijk | 6^e etage

M: 10.2.e
E: 10.2.e @rws.nl

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

10.2.e (VWM)

Van: 10.2.e - DGB <10.2.e 10.2.e@minienw.nl>
Verzonden: woensdag 11 september 2019 11:30
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e ; 10.2.e - BSK; 10.2.e (WVL); 10.2.e 10.2.e - DGB; 10.2.e 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Laatste versie release notes
Bijlagen: Release Notes AERIUS Calculator 2019_2-9-2019 final concept.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Voltooid

Hoi 10.2.e,
 Wat mij betreft zijn onze reacties op de paragraaf 'afkappen berekeningen standaardgrid' prima verwerkt in deze versie van de releasenotes. Ik heb de rest van de tekst niet bekeken, maar neem aan dat daar geen (grote) wijzigingen in zijn doorgevoerd ten opzichte van de begin augustus afgestemde versie.

Ik stuur deze versie hierbij ter informatie ook door aan 10.2.e, 10.2.e (waaronder ook de komende release van Calculator).

buiten buiten reikwijdte

Groet! 10.2.e 10.2.e
 0610.2.e

Van: 10.2.e [mailto:10.2.e@rivm.nl]
Verzonden: dinsdag 10 september 2019 16:59
Aan: 10.2.e - DGB
CC: 10.2.e ; 10.2.e - BSK; 10.2.e (WVL)
Onderwerp: RE: Laatste versie release notes

Beste 10.2.e,
 Hierbij de laatste versie van de release notes. We hebben je suggesties voor wijzigingen bij b. afkappen berekeningen standaardrekeninggrid niet een op een overgenomen. We rekenen verder door bij eigen rekenresultaten, dus daar is nu de tekst op afgestemd. Ik heb nu ook voorlopig de releasedatum 12 september ingevuld.
 Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
 Centrum voor Milieukwaliteit | Data Milieu en Omgeving
 Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
 Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven

.....
 T 030-10.2.e
 M 06-10.2.e
 10.2.e @rivm.nl
<http://www.rivm.nl>

10.2.e

.....
 RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

From: 10.2.e.e - DGB [<mailto:10.2.e.10.2.e@minienw.nl>]

Sent: dinsdag 10 september 2019 16:36

To: 10.2.e

Cc: 10.2.e; 10.2.e - BSK; 10.2.e (WVL)

Subject: RE: Laatste versie release notes

Ha 10.2.e,

Ik ben benieuwd naar de wijze waarop onze reactie op de releasenotes zijn verwerkt (van maandag 2 september), ook omdat dus donderdag a.s. de release gepland is, zo begrijp ik.

Is er een nieuwe versie?

Groet, 10.2.e 10.2.e

0610.2.e

Van: 10.2.e.e - DGB

Verzonden: maandag 2 september 2019 10:36

Aan: 10.2.e

CC: 10.2.e; 10.2.e - BSK; 10.2.e (WVL)

Onderwerp: RE: Laatste versie release notes

Hoi 10.2.e,

Hierbij onze tekstvoorstellen (afgestemd met 10.2.e en 10.2.e_g). Het betreft met name voorstellen voor de alinea over 0,005.

Als jullie vragen hebben, dan hoor ik het graag!

Groet, 10.2.e 10.2.e

0610.2.e

Van: 10.2.e.e - DGB

Verzonden: vrijdag 30 augustus 2019 13:54

Aan: 10.2.e <10.2.e@rivm.nl>

CC: 10.2.e <10.2.e@rivm.nl>

Onderwerp: RE: Laatste versie release notes

Ha 10.2.e,

Dank nog voor deze laatste versie. Ik heb enkele tekstsuggesties, en heb die nog even intern voorgelegd. Ik reageer maandag.

Goed weekend!

10.2.e

Van: 10.2.e [<mailto:10.2.e@rivm.nl>]

Verzonden: donderdag 29 augustus 2019 14:03

Aan: 10.2.e.e - DGB

CC: 10.2.e

Onderwerp: Laatste versie release notes

Beste 10.2.e,

Hierbij de laatste versie van de release notes. Je wilde er nog een keer naar kijken. Augustus wordt september ☺.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
Centrum voor Milieukwaliteit | Data Milieu en Omgeving
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven

.....
T 030-10.2.e

M 06-10.2.e

10.2.e [@rivm.nl](mailto:10.2.e@rivm.nl)

<http://www.rivm.nl>

.....
10.2.e

.....
RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen begint vandaag*

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is verzonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. Het RIVM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
www.rivm.nl *De zorg voor morgen begint vandaag*

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. RIVM accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
www.rivm.nl/en Committed to *health and sustainability*